

Suomalaiset Ruotsissa

II maailmansodan jälkeen

Jouni Korkiasaari

Tilastollista taustaa

Tilastojen mukaan Suomesta on vuoden 1945 jälkeen muuttanut Ruotsiin noin 540 000 henkeä ja päinvastaiseen suuntaan 300 000. Ruotsille tämä siirtolaisuus on merkinnyt jälkeläiset mukaan lukien yli puolen miljoonan hengen väestönlisäystä ja Suomelle tietenkin vastaavaa tappiota.

Vuonna 1930 Ruotsissa asui noin 10 000 Suomessa syntyneitä henkilöä. Kaksikymmentä vuotta myöhemmin heitä oli jo noin 45 000 ja vuonna 1960 yli 100 000. Seuraavan vuosikymmenen aikana lukumäärä vielä kaksinkertaistui ja oli enimmillään yli 250 000 (1980). Sen jälkeen se on paluumuuton ja uusien Ruotsiin tulijoiden suhteellisen vähäisen määrän vuoksi laskenut alle 200 000:n. Noin 100 000:lla ruotsinsuomalaisella on edelleen Suomen kansalaisuus.

Kirjoittaja on Turussa toimivan Siirtolaisuusinstituutin erikoistutkija. Artikkelin perustuu instituutin joulukuussa 2000 julkaisemaan historiateokseen "Suomalaiset Ruotsissa", jonka toisena kirjoittajana oli Suomen Kansallisarkiston pääjohtaja Kari Tarkiainen.

Vuoden 1999 lopussa Ruotsissa asui virallisen tilaston mukaan noin 250 000 Ruotsissa syntyneitä toisen sukupolven ruotsinsuomalaisia. Ensimmäisen ja toisen sukupolven suomalaisten määrä oli siten yhteensä 450 000. Kolmannen ja neljännen polven ruotsinsuomalaisista ei ole tilastoja. On kuitenkin arvioitu, että nämä sukupolvet mukaan lukien ruotsinsuomalaisia olisi 550 000, ehkä enemmänkin.

1990-luvun lopulla yli 90 prosenttia Ruotsin suomalaissyntyisestä väestöstä oli asunut siellä vähintään 10 vuotta ja kaksikolmasosaa yli 20 vuotta.

Vielä 1950-luvulla pääosa Ruotsiin muuttaneista suomalaisista asettui Tukholman ympäristöön ja pohjoisessa maiden välisen rajan tuntumaan. 1960-luvun suuri muuttoaalto levitti suomalaisasutuksen tasaisemmin koko Ruotsin alueelle, erityisesti Keski-Ruotsin teollisuuspaikkakunnille Tukholman ja Göteborgin väliselle alueelle. Tukholman läänin vetovoima palautui kuitenkin vähitellen entiselleen. Vuonna 1999 noin kolmasosa ruotsinsuomalaisista asui siellä. Tukholman jälkeen suurimpia yksittäisiä "suomalaiskuntia" olivat Göte-

borg, Södertälje, Eskilstuna, Västerås, Botkyrka ja Borås. Lisäksi joissakin Pohjois-Ruotsin kunnissa suomalaisväestön suhteellinen osuus kunnan väestöstä oli hyvinkin suuri. Esimerkiksi Haaparannassa yli kolmasosa ja Ylitorniolla lähes viidesosa asukkaista oli Suomessa syntyneitä.

Perinteisesti suomalaiset ovat olleet selvästi suurin maahanmuuttajaryhmä Ruotsissa. Vuosien 1969–1970 suuren muuton jälkeen heitä oli enemmän kuin muita ulkomaalaisia yhteensä. Sen jälkeen Ruotsiin on tullut muista maista sekä suuria pakolaisryhmiä että tavallisia siirtolaisia. Toinen sukupolvi mukaan lukien ruotsinsuomalaiset muodostavat silti edelleen lähes puolet Ruotsin ulkomaista syntyperää olevasta väestöstä.

1940- ja 1950-luvut – pioneerien aika

Muuttoliike Ruotsiin alkoi kasvaa heti sodan jälkeen. Ajan tilastoissa näkyvät myös Ruotsiin jääneet sotalapset, jotka merkittiin virallisesti maahanmuuttaneiksi vasta muutaman vuoden viiveellä. Tulokkaiden joukossa oli mm. poliittisista syistä lähteneitä, mut-

muuttajat olivat pioneereja, jotka avasivat tietä seuraavan vuosikymmenen joukkomuutolle.

1960-luku – siirtotyöläisten aika

1960-luvun alussa suuret sodan jälkeen syntyneet ikäluokat alkoivat tulla työikään ja tulvia työmarkkinoille. Voimakas talouselämän rakennemuutos työntosi heitä pois maaseutuelinkeinosta kotimaan nopeasti teollistuville kaupunkiseuduille, mutta Ruotsin veto oli monille vielä suurempi houkutus. Muutolle ei ollut mitään muodollisia eikä juuri muitakaan esteitä. Palkat taas olivat Ruotsin työvoimapulan ja kehittyneemmän talouden vuoksi vähintään puolet korkeampia kuin Suomessa.

Ruotsiin lähdettiin ennen muuta 'rahan perässä' siirtotyöläisiksi tyydyttämään naapurimaan pohjattomalta tuntunutta teollisuuden työvoimapulaa. Toki nuorten ihmisten seikkailun- ja kokeilunhalullakin oli siinä osansa. Voimakkaimmillaan muuttoliike sai aikaan jo suoranaisen "joukkopsykoosin" piirteitä, jolloin lähdölle ei enää edes mitään selviää syytäkään tarvittu. Moni lähti "siltä istumalta" matkaan työvoimaa aktiivisesti etsineiden ruotsalaisvärväreiden tai lomalla käyneiden sukulaisten houkuttelemana. Virran mukana ajautui paljon sellaisiakin, joiden "eväät" selviytyä vieraassa kieli- ja kulttuuriympäristössä olivat heikot.

Edellisillä vuosikymmenillä tulleet pioneerit olivat usein jo niin ruotsalaistuneita, etteivät he välttämättä olleet kovin innostuneita uusista tulijoista ja halusi-

ta pääosa tuli etsimään Ruotsista parempia elinoloja Suomen ankeiden sodanjälkeisten olojen ajamana. Huomattava osa heistä oli ruotsinkielisiä tai ainakin auttavasti ruotsia osanneita, joille muutto oli helpompaa kuin 'umpisuomenkielisille'.

Liikkeelle lähdettiin yksittäin tai perheittäin. Mistään joukko-

muutosta ei vielä ollut kysymys. Toki monilla tulopaikkakunnilla löytyi pian omia maanmiehiä, joiden kanssa solmittiin ystävyys-suhteita. Suomenkielisistäkin monet hallitsivat sen verran ruotsia, että sillä tultiin välttävästi toimeen esimerkiksi työpaikalla. Samalla kielen oppiminen lähti hyvin alkuun. 1940- ja 1950-luvun

vat ehkä jopa tehdä näihin jonkinlaista ”pesäeroa”. Työpaikoilla he silti joutuivat ruotsia osaavina ottamaan tulokkaita vastaan ja opastamaan nämä ”talon tavoille”.

Joukkomuuton jälkimainingeissa alkoi pian näkyä monenlaisia sosiaalisia ja psyykkisiä ongelmia. Suomalaiset alkoivat hakea mm. yhdistystoiminnan kautta tukea toisistaan. Myös työoloissa oli paljon epäkohtia, jotka synnyttivät ammatillista järjestäytymistarvetta. Yhteiskuntakin ryhtyi kehittämään maahanmuuttajapolitiikkaansa ja parantamaan siirtolaisten oloja. Ruotsin ohella siirtolaisten asioita alettiin ahkerasti seurata ja tutkia myös Suomessa.

Paikallistasolla alkanut seura-toiminta oli pitkään varsin hapa-roivaa ja keskittyi lähinnä huvituksiin ja yhdessäoloon, jolla tyydyttiin mieltä kaihertavaa koti-kaipuuta ja vapaa-ajan tarpeita. Tämä rooli sille jäi myöhemmin, vaikka mukaan tuli vähitellen vakavampiakin tehtäviä. Pääosin edunvalvonta kuitenkin jä-tettiin yhteisille keskusjärjestöille, etenkin Ruotsinsuomalaisten Keskusliitolle.

1960-luvulla useimmat suomalaiset ajattelivat tulleensa Ruotsiin vain muutamaksi vuodeksi töihin ”tienaamaan” ja palaavansa sitten takaisin kotimaahan. Ja näin moni tekikin, vaikka pääosa kuitenkin jäi.

1970-luku – asettumisen aika

1970-luku oli vilkasta oman paikan hakemista ja järjestäytymisen aikaa niin vapaa-ajan kuin omien etujen ajamisenkin alueella. Huo-

Ruotsinsiirtolaisuuden työntö- ja vetotekijät

Yleiset edellytykset

- Suomen ja Ruotsin yhteiskuntien samanlaisuus (kulttuuri, työelämä, hallinnolliset instituutiot, lait ym.)
- Historialliset yhteydet
- Läheinen sijainti
- Kieli (suomenruotsalaiset)

Suomen työntö

- Sodanjälkeinen elämisen ankeus, ”itänaapurin pelko”
- Talouselämän jyrkät suhdannevaihtelut, työttömyys, matala tulotaso, sosiaaliturvan puutteellisuus
- Elinkeinoelämän maatalousvaltaisuus, suuri pientilojen määrä, maatalouselinkeinon käyminen kannattamattomaksi
- Sisä- ja ulkopoliittinen epävakaus
- Talouspoliittinen ”shokkihoito” (suuret devalvaatiot, peltojen paketointi ym.)
- Suurten ikäluokkien synnyttämät paineet työmarkkinoilla

Teollisuuskeskusten asuntopula

- Nuorten ikäluokkien kasvaneet elintaso-odotukset.

Ruotsin veto

- Nopea teollinen kehitys ja siitä aiheutunut työvoimapula, työvoiman värväys
- Korkea palkka- ja elintaso Suomeen verrattuna
- Taloudellinen ja poliittinen vakaus
- Aikaisemmin muuttaneiden välittämä tieto Ruotsin oloista, ”sukulaisvärväys”

nojen työolojen, lasten kieli- ja kouluvaikeuksien, puuttuvien yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien, elämän sivuraiteille joutuneiden maanmiesten ja monien muiden sekä isojen että pienten ongelmien karu arki sävytti ruotsinsuomalaisten elämää koko vuosikymmenen ja vielä senkin jälkeen.

Useimmat kuitenkin löysivät paikkansa ja alkoivat oppia uuden kotimaansa tavoille. Moni parikymppisenä maahan tullut avioitui maanmiehensä tai -naisensa kanssa ja hankki lapsia. Entinen kotimaa ja sukulaiset siellä

olivat edelleen lähellä sydäntä. Lomille Suomeen lähdettiin innokkaasti ja vähän näyttämisen halustakin. Osa alkoi kypsytellä mielessään myös paluuta. Joku sitä yrittikin, mutta saattoi palata pettyneenä takaisin Ruotsiin, kun työtä ja asuntoa ei Suomesta löytynyt tai palkka ei tyydyttänyt.

Vaikka ongelmia oli eikä elämä ollut aina helppoa, oli siinä kuitenkin jonkinlaista hohtoa – ainakin jälkeensä muistellessa. Elettiin kuin ”Villissä lännessä”, jossa kaikki oli nuorta ja kyntämätöntä. Harmaampi arki oli vielä edessäpäin.

Ruotsalaisten suhtautuminen suomalaisiin siirtolaisiin oli 1960-luvulla ja vielä senkin jälkeen varsin kielteinen. Parissa vuosikymmenessä tilanne muuttui olennaisesti, kun siirtolaisten elinolot vakiintuivat ja Suomen elintaso saavutti Ruotsin tason. Erityistä huomiota sai osakseen 1980-luvulla alkanut Suomen yrityselämän siirtyminen Ruotsiin yritystostojen kautta. Ruotsinsuomalaisen piirtäjä-kuvittaja Markku Huovilan pilapiirros karrikoi hyvin ruotsalaisten asenteissa tapahtunutta muutosta.

1970- ja 1980-lukujen vaihteessa ruotsinsuomalaisuus eli eräänlaista kukoistuskautta. Tuolloin ensimmäisen polven ruotsinsuomalaisten määrä oli korkeimmillaan ja pääosa heistä oli asunut Ruotsissa jo niin kauan, että elämä oli vakiintunut omiin uomiinsa. Järjestö-, kulttuuri- ja urheiluelämä oli vilkasta. Lasten koulu- ja päivähoitoasiat huolestuttivat edelleen vanhempia ja innostivat heitä aktiiviseen toimintaan ongelmien korjaamiseksi jopa koululakkojen avulla. Oman vähemmistön elämää ja ongelmia koskevaa tutkimustakin tehtiin ahkerasti. Yhtenä syynä tähän vireyteen oli se, että Ruotsin valtio antoi vielä melko avokätisesti taloudellista apua vähemmistöjen toimintaan 1970-luvun puolivälissä omaksutun vapaamielisen siirtolaispolitiikan seurauksena. Merkkejä tämän avokä-

tisyyden loppumisesta alkoi kuitenkin näkyä uudelle vuosikymmenelle siirryttäessä, kun talous kiristyi ja päätävältä siirtolaisasioissa siirtyi enemmän kunnille.

1980-luku – kukoistuksen, epävarmuuden ja paluumuuton aika

Vuosikymmenen alku oli toiveikasta aikaa. Monenlainen ruotsinsuomalaisten toiminta jatkui viireinä. Kasvava paluumuutto Suomeen alkoi kuitenkin herättää huolta erityisesti yhdistys- ja järjestöelämässä. Kouluikään tulleiden lasten tulevaisuudesta huolestuneet vanhemmat joutuivat valinnan eteen: oli päätettävä palataanko Suomeen vai jäädäänkö Ruotsiin. Ne, joilla myös oma kotikaipuu oli vahva, päätyivät paluuvaihtoehtoon. Päätöstä helpotti osaltaan se, että Suomen ta-

lous oli saavuttanut Ruotsin tason ja työmahdollisuudet kotimaassa näyttivät varsin hyviltä. Ruotsissa alkaneen talouden rakenneuutoksen seurauksena moni oli lisäksi joutunut 'saneeratuksi' pois työelämästä tai oli raskaan työn rasittamana siirtynyt ennenaikaiseläkkeelle.

Tämä ja osin jo edellinenkin vuosikymmen olivat myös virkamiesten, järjestöihmistien ja tutkijoiden vuosikymmeniä. Siirtolaisten asioita vatvottiin erilaisissa seminaareissa, komiteoissa, työryhmissä, mietinnöissä ja tutkimuksissa. Tavallinen rivisiirtolainen niitä tuskin huomasi tai noteerasi, mutta sai kuitenkin nauttia niiden hedelmistä erilaisina uudistuksina ja epäkohtien korjauksina. Kaiken kaikkiaan 1980-luku oli harmaan puurtamisen ja järjestäytymisen aikaa, jolloin "Villi länsi" vähitellen kesyntyä tai kesytettiin.

Tällä vuosikymmenellä uusien Suomesta tulijoiden määrä väheni ja heidän koostumuksensa alkoi muuttua. Työtä näille aiempaa selvästi korkeammin koulutetuille saapujille löytyi vielä laajenevalta julkiselta sektorilta mm. hoito- ja opetustyöstä sekä kuntien siirtolaispalveluista. Tutkimusyhteisö ja ruotsinsuomalaisten omatkin aktiviteetit työllistivät heistä osan mm. järjestötoiminnan, kulttuurielämän ja suomenkielisten tiedotusvälineiden palveluksessa. Pettyneitä Ruotsiin palaajiaakin oli joukossa melko paljon. Näistä uudeltaisista tulijoista kohosi sittemmin esiin monia "herätelijöitä", jotka lähtivät ensimmäisinä vaatimaan ruotsinsuomalaisille Ruotsin valtion virallista tunnustusta yhtenä maan pysyvistä vähemmistöistä. Toki

mukana oli myös vanhoja konkareita.

Pääosalle suuren siirtolaispolven ruotsinsuomalaisistakin alkoi vähitellen kypsyä mielessä ajatus, että Ruotsi on heidän uusi, pysyvä kotimaansa. Suomi tuntui vieraalta, kun lapset ja kaikki läheiset ystävätkin asuivat Ruotsissa. Ruotsalaistuneet lapset eivät Suomea kaivanneet, ja itsekin oltiin jo monessa suhteessa kuten ruotsalaiset. Tutut elämäkuviot ja kovalla työllä saavutettu taloudellinen turvallisuus olivat nekin tärkeitä pidäkkeitä. Tältä pohjalta alkoi vähitellen kehittyä ruotsinsuomalainen vähemmistöidentiteetti, jonka haparoivat ensiaskeleet alkoivat näkyä myös järjestöelämässä ennennäkemättömänä ”yhteen hiileen puhaltamisena”.

1990-luku – vähemmistön aika

1990-luku oli ennen muuta vähemmistöajattelun kypsymisen vuosikymmen, jolloin edellisen vuosikymmen haparoivat ja täsmentymättömät pyrkimykset alkoivat konkretisoitua ja tuottaa hedelmää. Valtion ja kuntien talouden edelleen kiristyessä ruotsinsuomalaiset ja muutkin siirtolaiset joutuivat ottamaan enemmän vastuuta itseään koskevista asioista, mikä näkyi erityisesti koulukysymyksissä. Kehitys huipentui omien yksityiskoulujen perustamisena, mikä katsottiin ainoaksi vaihtoehdoksi kuntien suhtautuessa nihkeästi kunnallisten koulujen suomenkielisen opetuksen kehittämiseen. Valtion muuttunut suhtautuminen siirtolaisten omien koulujen rahoittamiseen teki sen toisaalta mahdolliseksi.

”Ensi kerran lomalle Suomeen autolautta S/S Vikingillä heinäkuussa 1959. Veikko Kantola ajamassa vm-56 Opel Recordiaan lautalle. S/S Viking aloitti liikenteen 1/6-59 reitillä Gräddö–Korppoo. Matka kesti 5,5 tuntia.” – Vielä 1970-luvulla vuoden kohokohta useimpien ruotsinsuomalaisten elämässä oli kesälomalle lähtö Suomeen. 1980-luvulla into alkoi jo laantua. – Kuva: Raimo Rajala/Ruotsinsuomalaisten arkisto.

Vähemmistövaatimukset etenivät ja konkretisoituivat asteittain. Sinnikkyys palkittiin lopulta uuden vuosituhannen alkaessa Ruotsin valtion myöntäessä maan viidelle perinteiselle vähemmistölle ja heidän kielelleen – ruotsinsuomalaisille, Tornionlaakson meänkielisille ja saamelaisille sekä romanien chib-kieltä ja juutalaisten jiddish-kieltä puhuville – virallisen vähemmistöaseman, tosin tietyin alueellisin rajoituksin. Vähemmistölaki otettiin vastaan tyydytykseltä, vaikka se ei kaikkia toiveita täyttänytkään, eikä sen lopullisista vaikutuksista ollut varmuutta.

Vähemmistölaki oli selvä merkki siitä, että myös ruotsalaiset olivat alkaneet nähdä ruotsinsuomalaiset maan pysyvänä väestönä, jolla on tiettyjä oikeuksia ja erityisiä yhteiskunnan tukea vaa-

tivia kielellisiä ja kulttuurisia tarpeita. Samalla se oli osoitus siitä, että ruotsinsuomalaiset olivat pääsemässä alemmuudentunteestaan ja Ruotsissa olon kokemisesta vain väliaikaiseksi elämänvaiheeksi. Tilalle tuli ylpeys omasta erityisidentiteetistä, ruotsinsuomalaisuudesta.

2000-luku – jälkipolvien aika

Miten käy ruotsinsuomalaisuuden uudella vuosituhannella? Siihen on varmuudella mahdotonta vastata. Yksi luonnollinen vertailukohta ovat amerikansuomalaiset. Yhdysvaltoihinhan suomalaisia muutti aikoinaan lähes yhtä paljon kuin myöhemmin Ruotsiin.

Amerikassa suomalaisuus elää edelleen melko vahvana, mutta monessa suhteessa valtakulttuu-

Merkittäviä vuosilukuja ruotsinsiirtolaisuudessa

- 1943 Ruotsi poistaa pohjoismaalaisilta työlupapakon.
- 1949 Ruotsi poistaa viisumipakon suomalaisilta.
- 1954 Yhteisopohjoismainen työmarkkinasopimus voimaan; passi- ja oleskelulupapakko poistetaan pohjoismaalaisilta.
- 1955 Pohjoismainen sosiaaliturvasopimus solmitaan.
- 1965 Ruotsi rajoittaa maahanmuuttoa Pohjoismaiden ulkopuolelta.
- 1967 Suomi devalvoi markan.
- 1969–70 Peltojen paketointi Suomessa.
- 1971–74 Suomessa työvoimapula; Suomi saa muuttovoittoa paluumuuttajista; paluumuuttokampanja.
- 1973 Työvoiman kanavointisopimus.
- 1977 Syvä suhdannetaantuma Suomessa, ennätystyöttömyys.
- 1981 Uusi paluumuuttokausi alkaa ja se kestää koko vuosikymmenen; Suomen talous kehittyi voimakkaasti koko 1980-luvun.
- 1990-luvun alku. Syvä lama ja talouselämän rakennemuutos Suomessa; maiden välinen muuttoliike hiljenee alimmilleen toisen maailmansodan jälkeen.
- 1990-luvun loppu. Talouselämä elpyy kummassakin maassa ja muuttoliike tasapainottuu ”luonnolliselle” tasolleen.

riin sulautuneena. Vain pieni osa kaikkein vanhimman polven edustajista osaa enää suomen kieltä. Kolmannen ja neljännen polven amerikansuomalaiset ovat pääosin jo ”sekoitus” monia eri kansallisuuksia, eikä suomalaisuus useinkaan ole niistä hallitsevin. Jälkipolvia suomalaisuus kiinnostaa usein vain sukututkimusharrastuksen kautta.

Ruotsissa suomalaisuudella on paremmat mahdollisuudet säilyä kuin Amerikassa. Yksi siihen vaikuttava tekijä on Suomen läheisyys, jonka ansiosta yhteydenpito sukulaisiin ja suomalaisuuteen on helppoa, ja tiedotusvälineiden kautta Suomen tapahtumiin ja kieleen voi olla yhteydessä vaikka päivittäin. Ruotsalaisen ja suo-

malaisen kulttuurin samanlaisuus vähentää toisaalta sulautumistarvetta. Lisäksi Ruotsi tukee monin tavoin monikulttuurisuutta ja etnisten vähemmistöjensä toimintaa. Vaikka sulautumispaineita on, ne ovat aivan eri luokkaa kuin ”sulatusunipolitiikastaan” tunnetussa Yhdysvalloissa.

Tietenkin on selvää, että mitä useamman polven ruotsinsuomalaisesta on kysymys sitä kauemmas hän on etäännytynyt suomalaisuudesta. Vaikka uudet siirtolaiset Suomesta tuovat jatkuvasti ’uutta verta’ jopa tuhansia henkilöitä vuosittain, on se kuitenkin hyvin pieni määrä aikaisempiin vuosikymmeniin verrattuna, eikä siten riitä ylläpitämään esimerkiksi ruotsinsuomalaista yhdis-

tyskenttää yhtä laajana ja elinvoimaisena kuin mitä se on tähän asti ollut. Tämä on jo ollut pitkään nähtävissä mm. Suomi-seurojen jatkuvasti vähenevistä jäsenmääristä. Pienillä paikkakunnilla seuratoiminta lakastuu ja lopahtaa kokonaan ensimmäisen polven jäädessä syrjään. Näin on jo joillakin paikkakunnilla käynytkin.

Toisessa sukupolvessa suomalaisuus on jo hyvin erilaista ja ”väljentyntä” ensimmäiseen polveen verrattuna. Ja tietenkin kyse on silloin ruotsinsuomalaisuudesta eikä enää vain suomalaisuudesta. Kuinka ’ohueksi’ suomalainen osuus siitä väljähtyy, riippuu osaksi siitä, kuinka hyvin ensimmäinen polvi onnistuu saamaan lapsensa mukaan esimerkiksi nykyiseen yhdistystoimintaan. Tämä on osoittautunut hyvin vaikeaksi, koska kiinnostus omiin juuriin herää yleensä vasta kypsemmällä iällä, jolloin sukulaissuhteet ja kulttuuriset siteet esisien perintöön ovat monilla jo hyvin heikot ja osin katkenneet.

Ruotsinsuomalaisten vaikutus Ruotsissa

Ruotsinsuomalaiset ovat vuosisatojen kuluessa jättäneet monenlaisia jälkiä ruotsalaiseen yhteiskuntaan. Suurena väestöryhmänä he ovat vaikuttaneet merkittävästi Ruotsin siirtolais-, vähemmistö- ja yhteiskuntapolitiittisiin uudistuksiin ja tasa-arvokehitykseen mm. koulu- ja työelämässä. Yksilötasolla suomalaisuuden vaikutus on tietenkin pääosin ilmennyt aivan tavallisessa arkielämän työssä esimerkiksi siten, että työ on tullut tehtyä tavallista parem-

min ja sinnikkäämmin. Tämän työn arvon ja ahkeruuden ovat tunnustaneet myös ruotsalaiset. On jopa sanottu, että ilman suomalaista työvoimaa koko Ruotsin sodanjälkeisen talouselämän kehitys olisi hidastunut, eikä se ilman heitä olisi kehittynyt yhdeksi maailman kehittyneimmistä talouksista.

Yrityselämässä suomalaisuus on näkynyt selvimmin silloin, kun jokin suomalainen yritys on hankkinut omistukseensa ruotsalaisen yrityksen. Tällaiset yritysostot olivat erityisen yleisiä 1980-luvulla. Samaa on tietenkin tapahtunut toisinkin päin. Vuoden 1999 lopussa Ruotsissa oli liki 450 suomalaisomistuksessa olevaa yritystä, jotka työllistivät yli 49 000 henkeä.

Yksittäisiä suomalaisia on kohonnut Ruotsissa hyvinkin korkeisiin asemiin. Usein he ovat olleet suomenruotsalaisia, joiden on äidinkieltensä, kulttuuritaustansa ja ruotsalaisen nimensä vuoksi ollut helpompi kivetä yhteiskunnan ”tikapuilla”. Ruotsalaiset harvoin edes tietävät heidän olevan taustaltaan suomalaisia. Harva myöskään tietää, että monen merkittävän ruotsalaisen vaikuttajan, kuten pitkäaikaisten pääministerien Tage Erlanderin ja Olof Palménin sukujuurista osa ulottuu Suomeen.

Esimerkkejä merkittäviin asemiin Ruotsissa kohonneista suomalaisista ovat mm. Nobelin palkinnon voittanut tiedemies Ragnar Granit, Expressen-lehden perustaja ja päätoimittaja Carl-Adam Nycop, Aftonbladetin päätoimittaja Yrsa Stenius, Svenska Dagbladetin päätoimittaja Hannu Olkinuora ja Ruotsin Radion

päällikkö Otto Nordenskiöld. Poliittikan alueella on kymmenkunta suomensyntyistä noussut aina valtiopäiville asti. Kunnallisvaltuutettuina ja ammattiyhdistysliikkeen luottamustehtävissä heitä on ollut tuhansia. Samanlaisia esimerkkejä löytyisi helposti muiltakin elämänaloilta.

Siirtolaisista vähemmistöksi

Suurimman joukkosiirtolaisuuden aikoihin ruotsalaisten asenteet suomalaissiirtolaisia kohtaan olivat varsin kielteisiä. ”En finne igen” ja ”finnjävel” -tyyppiset nimittelyt olivat tavallisia jopa tiedotusvälineissä. Sittemmin ruotsalaisten suhtautuminen suomalaisiin ja ruotsinsuomalaisiin on muuttunut merkittävästi. Kielteisessä sävyssä suomalaiset näkyvät julkisuudessa enää harvoin. Tavallisia ovat sen sijaan uutiset suomalaisten menestyksestä ruotsalaisessa talous- ja kulttuurielämässä. Suomi nähdään maana, joka kilpailee tasaväkisesti ruotsalaisten kanssa eri elämänalueilla. Tästä Suomi-kuvan myönteistymisestä ovat saaneet osansa myös ruotsinsuomalaiset, jotka ovat siihen itsekkin merkittävästi vaikuttaneet. Samalla se on tietenkin osoitus suomalaisten sopeutumisesta ruotsalaiseen yhteiskuntaan.

Keväällä 2000 Ruotsissa voimaan astuneen vähemmistölain myötä ruotsinsuomalaiset ovat saaneet uutta uskoa suomalaisuuden säilymiseen Ruotsissa. Tämä on näkynyt monenlaisena aktiivisuuden lisääntymisenä eri elämänalueilla. Ruotsinsuomalaisuuteen suhtaudutaan ylpeydellä ja siitä on tullut mm. tärkeä meriit-

1980-luvun koulukonfliktit olivat ehkä merkittävin yksittäinen syytke ruotsinsuomalaisten vähemmistökamppailun käynnistymiselle. – Kuva: Ruotsinsuomalaisten arkisto.

ti työelämässä. Esimerkiksi Suomen ja Ruotsin välillä kauppaa käyvässä yrityksissä ruotsinsuomalaisista on tullut kummankin maan kieltä taitavina hyvin kysyttyjä työntekijöitä. Vastapainoksi on tullut myös takaiskuja, kun suomen kielen asemaa on lain hengen vastaisesti pyritty heikentämään mm. yliopistoissa.

Uuden vuosituhannen alkaessa ruotsinsuomalaisuus on tullut merkittävään murrosvaiheeseen ensimmäisen sukupolven väistyessä monista tärkeistä tehtävistä. Suomesta tulee jonkin verran tilalle uusia tulijoita, mutta ennen muuta avainasemassa on toinen sukupolvi. Sen kiinnostuksesta vanhempiensa perintöön riippuu paljolti se, mihin suuntaan ruotsinsuomalaisuus kehittyy tulevana vuosikymmeninä.